

NAAR KOLONIEHUIZEN IN EGMOND EN BERGEN

Strand en zee voor Bussumse bleekneusjes

BUSSUM Op zaterdag 22 juni 1907 vertrokken vanuit station Naarden-Bussum 17 kinderen, waarvan 14 uit Bussum en 3 uit Naarden, voor vier weken naar het koloniehuis Kerdijk in Egmond aan Zee. Ze werden begeleid door twee dames, die bestuursleden waren van het Centraal Genootschap voor Kinderherstellings- en Vacantiekolonies afdeling Naarden-Bussum. De treinreis ging naar Alkmaar, waar het gezelschap overstapte op de stoomtram naar Egmond aan Zee. Dat was een geweldige belevenis voor de kinderen, die vier weken naar Egmond gingen om met goede voeding en veel buitenactiviteiten aan te sterken.

Genootschap

Het Centraal Genootschap voor Kinderherstellings- en Vacantiekolonies was in 1901 opgericht door de Egmondse onderwijzer Arie Bos, de Amsterdamse schoolopzichter Arnold Kerdijk en de Rotterdamse zakenman Gijsbert Leonard Zwartendijk. Zij openden in 1905 het eerste opvanghuis in Egmond. Omdat hier direct heel veel belangstelling voor was, liet het Genootschap in 1906 door de architect Pieter Nicolaas Leguit aan de noordelijke rand van Egmond aan Zee een koloniehuis bouwen, dat in mei 1907 geopend werd en de naam 'Kerdijk' kreeg. Het bood plaats aan 60 kinderen.

■ Koloniehuis Kerdijk in 1910.

De afdeling Naarden-Bussum

De afdeling Naarden-Bussum van het Genootschap werd op 10 mei 1906 opgericht in een geanimeerde bijeenkomst. De afdeling had aanvankelijk 142 leden, die 347 gulden bijeenbrachten. De gemeente Naarden droeg 25 gulden bij en de gemeente Bussum 50 gulden. Begin 1907 selecteerden de artsen De Jong en Verweij uit een grote groep van kinderen die

■ Koloniehuis Zwartendijk in 1920.

Koloniehuis „Kerdijk“ — EGMOND AAN ZEE. Slaapzaal.
Inlichtingen over verpleging en het oprichten van afdelingen geeft A. C. BOS, Egmond aan Zee.

■ Een meisjesslaapzaal van Kerdijk in 1920.

■ Ochtendgymnastiek buiten.

waren aangemeld de zwakste 17, voor wie de afdeling voldoende geld voor uitzending naar Egmond bijeen had gebracht.

In het koloniehuis

Bij aankomst in Egmond gingen 3 deelnemertjes naar een tehuis in Egmond aan den Hoef en de overigen naar 'Kerdijk'. De kinderen werden eerst grondig met groene zeep gewassen en van luizen ontdaan. Omdat gewichtstoename het belangrijkste doel van het verblijf was, bestond het ontbijt uit een staalpil en een flink bord havermout. Dat ze moesten blijven zitten totdat hun bord leeg was, was voor heel wat kinderen een kwelling.

De dagen in het koloniehuis verliepen volgens een vast patroon. Eten, rusten en bewegen gebeurde op vaste tijden. Elke ochtend gymnastiek, liefst buiten, en wandelen door het duingebied of naar het strand. Op een vaste tijd naar bed, slapen op de rechterzij om het hart te ontlasten, hetgeen streng gecontroleerd werd. Bij terugkomst in Bussum werden alle kinderen gewogen, waarbij een gewichtstoename van 1 tot 3 kilo werd vastgesteld. De geneesheer

in Egmond had voor 1 jongetje verlenging aangevraagd, maar helaas gaven zijn ouders daar geen toestemming voor.

Toename deelnemers

Het uitzenden van zwakke kinderen ('bleekneusjes') naar Egmond werd in Bussum al spoedig een erkend goed doel, waar de goede Bussumers graag geld aan spendeerden. In de volgende jaren groeide daardoor het aantal kinderen dat mocht deelnemen. In

Egmond opende het Genootschap al in 1910 een tweede door Pieter Leguit ontworpen koloniehuis, dat de naam 'Zwartendijk' kreeg. Tot directrice daarvan benoemde het Genootschap in 1911 mejufvrouw J. Peck uit Bussum.

In 1924 gingen er maar liefst 39 Bussumse bleekneusjes naar Zwartendijk. De verblijftijd was inmiddels uitgebreid naar 5 weken en de gewichtstoename was daarmee omhoog gegaan naar zo'n 3 tot 5 kilo. In de jaren twintig openden ook een katholiek en een christelijk koloniehuis hun deuren in Egmond. Vanaf de jaren dertig gingen de Bussumse kinderen naar twee koloniehuisen van het Genootschap in Bergen: 'Het Zeehuis' en 'Russenduin'. Op 15 april heette Zwartendijk in Egmond het 100.000-ste bleekneusje van het Genootschap welkom: de dertienjarige Diddy Leeseman uit Hilversum.

Einde van de kinderkolonie

In de jaren vijftig en zestig kwam er een ommekeer. Koloniehuisen en herstellingsoorden waren niet langer nodig om kinderen lichamelijk op peil te krijgen, de zorg- en hulpverlening was verschoven naar de eigen omgeving: de school en het gezin. Een aantal koloniehuisen bleef open voor patiëntjes die psychische en sociale zorg behoeften, maar de meeste kregen een andere bestemming of werden gesloopt. In Egmond werd Kerdijk in 1982 verbouwd tot appartementengebouw. Zwartendijk sloot in hetzelfde jaar en werd in 1985 in gebruik genomen als gemeentehuis.

Bronnen:

Tess de Bruin, 'Alle bleekneusjes naar buiten', website Andere Tijden 15-08-2017; Jan van Baar, 'Stadskinderen in Egmond aan Zee', website Oneindig Noord-Holland 10-03-2011; De Bussumsche Courant van verscheidene data; foto's: Beeldbank Stichting Historisch Egmond. Foto's met uitzondering van Zwartendijk gerestaureerd en ingekleurd door Mark Nap / Het Familiearchief.

Eric Bor

■ BL 1 De stoomtram in Egmond aan Zee in 1910.